

Kære fru Kennedy

Det er 50 år siden amerikanerne valgte John F. Kennedy til præsident. Jubilæet vil resultere i en ny bølge af Kennedy-interesse. Det regner i hvert fald amerikanske forlag med. Der udgives og annonceres i disse uger talrige bøger om Kennedy, om livet i og omkring hans glamourøse administration ("Camelot"), om hans familie, om mordet på ham og om hans politiske arv og historiske betydning.

Den bølge vil sikkert også ramme os her i landet. Fascinationen af Kennedys liv og død er nemlig udbredt langt uden for USA.

Sådan var det også for 50 år siden. Mordet på Kennedy i 1963 ramte det meste af verden som et chok. Det var en begivenhed, som titusinder af mennesker, også langt fra USA, følte at de måtte reagere på. Det er den danske flig af denne globale historie, som denne kronik handler om.

I dagene, ugerne og månederne efter mordet på Kennedy blev Jacqueline Kennedys kontor oversvømmet af kondolencebreve fra nær og fjern. Så mange, at fru Kennedy besluttede, at de skulle bevares. De viste nemlig, "hvor højt vort land og folk fra andre lande værdsatte ham", som hun udtalte et par måneder efter mordet.

I 1965 blev der afleveret ikke mindre end 1,5 mio. breve til Kennedy Biblioteket i Boston. Efter grundig sortering blev godt 10% af dem udvalgt til bevaring.

De allerfleste af brevene kom naturligvis fra amerikanere, men i det bevarede materiale er der flere hundrede breve og telegrammer fra danskere.

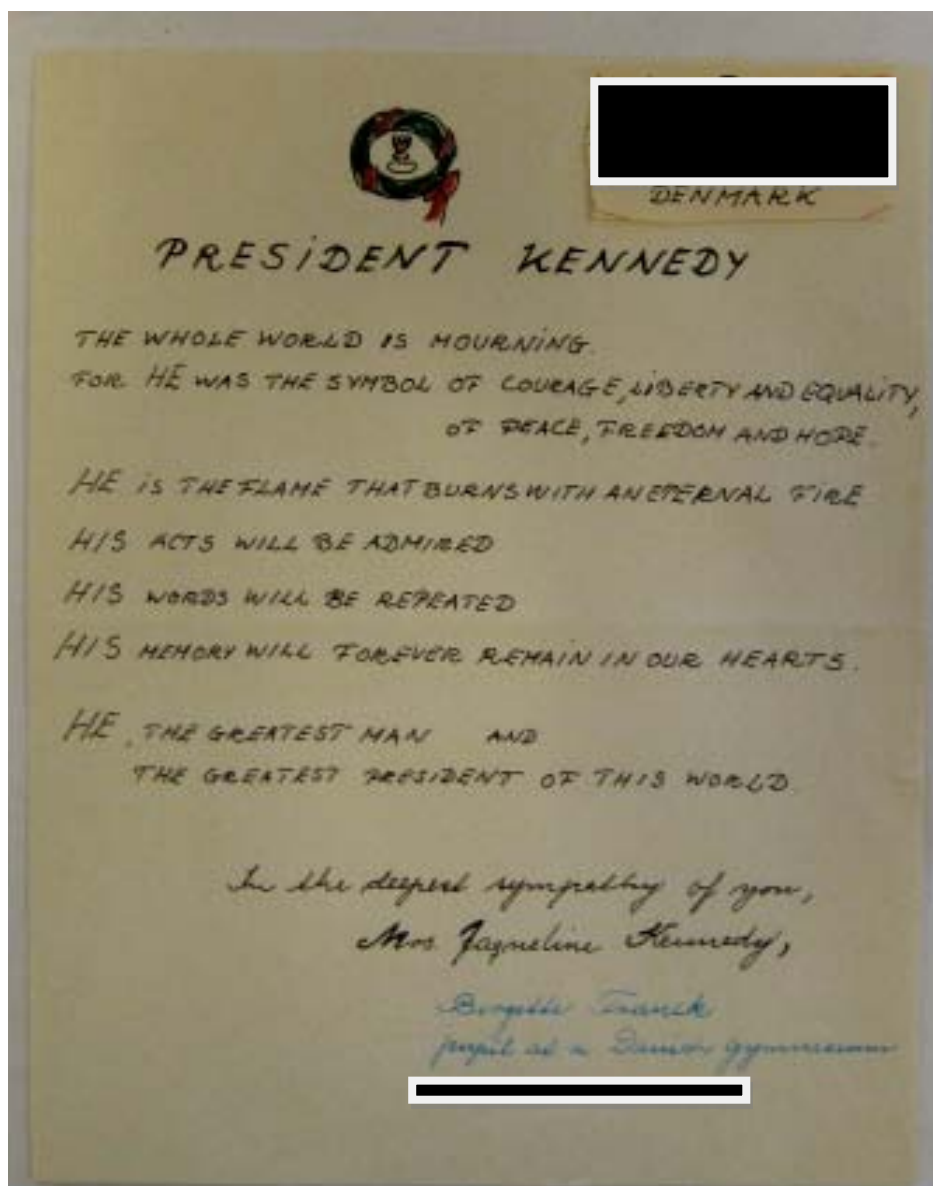
En stor del er telegrammer og breve sendt til den amerikanske ambassade i København. Her er samfundets spidser stærkt repræsenteret, og man finder bl.a. breve fra "Emma og Mærsk" og fra Gladsaxes dynamiske borgmester, Erhard Jacobsen, der sluttede sit brev af med et "God bless America".

Men der er også bevaret godt 150 breve skrevet direkte til fru Kennedy. De kommer fra et geografisk og socialt bredt udsnit af danskere. Her er flere ingeniører, et par læger, en kaptajn og en skovrider. Men de færreste anfører erhverv eller titel, og det store flertal understreger, at de er helt almindelige mennesker: "en gammel fattig kone", "a Danish boy", "en ung hustru og mor" eller "an ordinary Dane from the little Denmark."

Den store sociale spredning blandt brevskriverne fremgår også af sprogbrugen. Der er breve skrevet på formfuldendt engelsk og breve skrevet på et rædderligt dansk – og alle mellempositioner er repræsenteret på begge sprog.

Kønsfordelingen er skæv: omkring 2/3 af brevene er fra kvinder. Aldersmæssigt er spredningen stor: Den ældste som har anført sin alder er 76 år – den yngste er en pige på otte år. Mindst en tredjedel af brevskriverne er under 25 år og blandt de unge er kønsfordelingen endnu mere skæv: Her er 75% af hunkøn. Når det er sagt, er det også på sin plads at understrege, at der faktisk er et solidt flertal af voksne og modne mennesker blandt brevskriverne.

I de fleste breve knyttes sorgen over Kennedys død direkte sammen med vigtige idealer og hans politiske virke. Det sker ganske ofte i højstemt form – som det fremgår af dette brev fra en kvindelig gymnasieelev:

Af de store ord, som denne hyldest næsten drukner i, er det begreberne *frihed*, *lighed* og *fred*, som går igen i brevenes politiske billede af Kennedy.

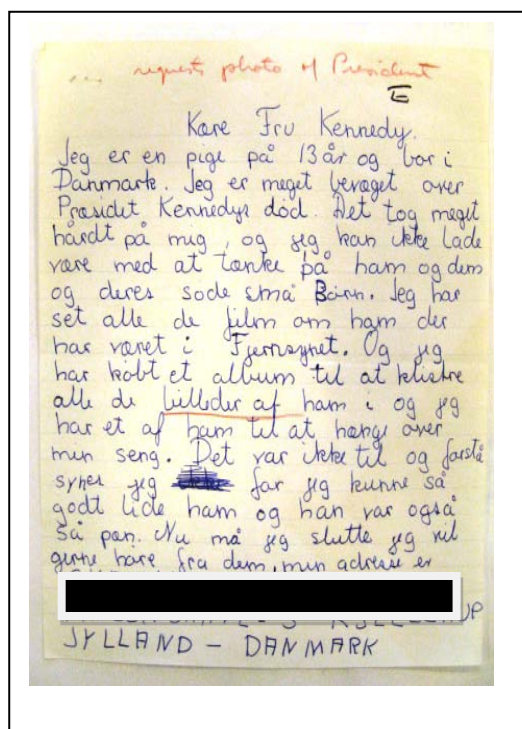
En tæt sammenknytning af begreberne frihed og fred afslører, at forestillingsverdenen er domineret af den kolde krig. I det store, globale perspektiv dominerer fredstemaet imidlertid tydeligt.

”John F. Kennedy will go over in the history like a man of peace”, skrev en københavnsk mand, mens en ældre kvinde betegnede ham som ”et Fredens Menneske han vilde kun Fred her paa Jorden”.

At brevskriverne var optaget af Kennedys arbejde for fred og afspænding, er ikke overraskende. Det er netop her, at den i sandhed store politik kunne opleves som skræmmende nærværende også langt fra politikens magtcentre.

Lighedstemaet er i brevene først og fremmest forbundet med raceproblematikken i USA. En kvindelig universitetsstuderende fortalte, at de studerende ”especially admired him for what he did for the Negroes”. Noget mere ubehjælpsomt blev det samme udtrykt af ”en ganske almindelig Husmoder, Enke og Invalid”, der roste Kennedy for at have ”gjort et stort Arbejde for liggeret for Negrene di er da også Mennesker ligeså vel som os andre.”

Brevene viser altså tydeligt, at borgerrettighedsspørgsmålet optog sindene på tværs af sociale og aldersmæssige skel.

Det er imidlertid ikke kun præsident Kennedy, der optog brevskriverne. Det samme gjorde Kennedy-familien – og her især Jacqueline Kennedy. Hun fik ikke blot medlidenhed og trøst af brevskriverne. Mange fremhævede hende også i egen ret. Den beundring for den unge enkes adfærd umiddelbart efter attentatet og ved begravelsen, som prægede mediedækningen, møder vi også i brevene.

Men fascinationen af den unge præsidentfrue havde tydeligvis dybere rødder. Der er fx mange referencer til hendes skønhed. Bl.a. skrev en ung journalist fra *Politiken* til fru Kennedy, at hun var ”the most beautiful woman in the World” (og vedlagde et foto af sig selv, så hun kunne se, at han heller ikke så værst ud).

Når Jacqueline Kennedy hyldes som den yndigste, sødeste og smukkeste – og når John F. Kennedy tilsvarende gøres tapper, stærk, smuk og ligefrem verdens største mand – har vi fat i kondolencebreve, der er meget tæt på fanbreve til idoler. Og faktisk kan en ganske stor del af brevene til fru Kennedy bedst karakteriseres som regulær fanpost.

Det kan belyses gennem et eksempel, hvor jeg – som i alle citater fra brevene – har valgt at gengive originalen bogstav for bogstav og tegn for tegn:

”Fru Jacqueline Kennedy

Undskyld at jeg skriver til Dem jeg er en dansk Husmoder men jeg har altid været en stor beundrer af deres Mand naar der har været noget i Fjernsyn eller Blade har jeg altid baade set og læst det, en Mand der elskede Fred i Verden af sit ganske Hjerte skulle ikke være her mere og Dem fru Jacqueline som har Sorgen saa smukt som kun faa vilde og kunde gøre det.

jeg har fundet en [sic!] Billede af Deres Mand i et dansk Blad som jeg har sat i Ramme men jeg vilde bede Dem om vis De skulde have et der var lidt bedre vilde jeg blive meget glad for vis [sic!] jeg kunde faa et.

ja jeg vilde være stolt af det, men hør jeg ikke fra Dem for det lille Billede lov at staa som jeg har

Nu maa De undskylde mit Brev med Hilsen til Dem og deres Børn.”

Det er tydeligt, at brevskriveren ikke har lang skolegang bag sig. At hun forsøger at følge stavereglerne fra før 1948-reformen fortæller, at kvinden ikke er purung – og derved adskiller hun sig fra de fleste andre, der skrev klare fanbreve; her er unge, helt ned til 12-13 års alderen, i klart overtal. Brevskriveren er til gengæld en af mange, der beder om et fotografi – enten af John F. eller af Jacqueline eller af dem begge. Hun ligner også mange af de andre, når hun fortæller, at fjernsyn og ugeblade er hendes primære nyhedskilder.

Det er også i fan-brevene, at man finder de mest rørstrømske reaktioner. Et par unge kvinder skriver ligefrem, at de ville ønske, at de var døde i stedet for Kennedy, mens andre fortæller, at de har opstillet veritable husaltre for ham.

Det her er imidlertid ikke hele billedet. I fanbrevene finder vi nemlig mange eksempler på, at idoldyrkelsen af Kennedy *også* var politisk begrundet. En ung pige fra Sønderjylland fortalte nok i sit brev, hvordan hun var ”completely ... beside myself and cried many days after”. Men hun skrev også: “I loved him because he fought for the negroes’ right. I loved him for his appear under the Cuba crisis, and I loved him for his words “Ich bin ein Berliner”.”

Når man arbejder sig gennem kondolencebrevene til fru Kennedy, føler man, at man kommer meget tæt på helt almindelige danskeres forestillinger om John F. Kennedy. Men det er jo langt fra givet. De brevskrivende husmødre, læger, gymnasielever, journalister, pakmestre, skoleelever, mv., var jo lige præcis *ualmindelige* i og med, at de skrev til Jacqueline Kennedy.

Selv om mange hævdede at repræsentere større fællesskaber som fx deres landsby, Sønderborgs studerende eller ligefrem ”alle danskere”, er det naturligvis ikke udsagn vi

umiddelbart kan tage for gode varer. Brevskriverne udgjorde i hvert fald ikke et statistisk repræsentativt udsnit af befolkningen. Der var for mange kvinder og for mange unge.

Men selv om brevskriverne statistisk ikke er repræsentative, kan deres følelser og forhold til Kennedy naturligvis godt være det. Det synes jeg faktisk snildt, at man kan argumentere for.

Den største fællesnævner for hele materialet er, at omtrent alle breve tager udgangspunkt i det chok, mordet afstedkom. Det svarer helt til, hvad vi kan læse i alle andre samtidige kilder.

Mange af brevene er holdt i en særdeles personlig tone. Det kan man jo tolke i retning af, at brevskriverne udgjorde et særligt emotionelt segment af befolkningen. Men den samme tone finder vi mange andre steder. En mindeartikel i *Aktuelt* havde den sigende overskrift ”Vi syntes han var en ven”, og i samme avis kunne man læse fhv. statsminister Viggo Kampmanns mindeord, hvor han udtalte, at ”mange vil føle, at de har lidt et personligt tab”.

Mest interessant er det, at de forestillinger om Kennedy og hans virke, som vi møder, ligger helt inden for de rammer, som mediernes Kennedy-billede havde udviklet i siden præsidentvalget i 1960.

Det er deres billede af en ung, handlekraftig præsident, som vi genfinder i kondolencebrevene. Det er også mediernes billede af en præsident med udenrigspolitisk succes, og en præsident, der arbejdede for afspænding og måske endda afvikling af den kolde krig, som er essensen af kondolencebrevenes mange referencer til Kennedy som en *fredens mand*. Det samme gælder racespørgsmålet, hvor Kennedy i kondolencebrevene nøjagtig som i aviserne fremstilles som ivrig forkæmper for borgerrettighederne.

At vi i brevene ikke finder spor af de forbehold over for Kennedys få konkrete resultater, som avisernes analyser *også* fremdrog, er derimod ikke så underligt. Det havde det modsatte faktisk været.

Kennedys død kom til at sætte dybt præg på eftertidens opfattelse af ham. Men når man samlæser kondolencebrevene til fru Kennedy med avisernes og ugebladenes skrivelser fra 1960 og frem, er det også tydeligt, at Kennedy havde opnået en særlig status i den danske offentlighed *før* sin død.

Det skal forklares med tre forhold. For det første – og helt banalt – at han var USA's præsident. Som leder af Danmarks vigtigste allierede var den amerikanske præsident pr. definition en vigtig skikkelse for danskere – i hvert fald for danskere, der interesserede sig bare en smule for politik og den store verden. Denne med embedet så at sige

medfødte position blev kun styrket af Kennedys ungdom og dynamik: Hans udstråling lå helt på linje med forventningerne til verdens rigeste og mægtigste land.

Da Kennedy blev præsident, var USA-billedet i Danmark helt overvejende positivt. Men det var ikke uden pletter. Det gjaldt racespørgsmålet, og selv om det var rart med beskyttelsen under den amerikanske atomparaply, så lurede angsten for, at oprustning og konfrontationspolitik kunne få katastrofale følger.

Det er Kennedys forhold til disse amerikanske ”skyggesider”, der er den anden del af forklaringen på hans særlige status. Kennedys holdning til borgerrettighedsspørgsmålet og hans udenrigspolitiske retorik om forhandling, samarbejde og afspænding blev tolket som et udtryk for, at USA var ved at rette sine egne fejl og derved for alvor kunne blive et fuldgodt forbillede.

Til disse politiske elementer skal lægges et tredje. Det er Kennedy som *celebrity*. Heri indgik historien om Kennedy som en modig ung mand, om Kennedy-ægteskabet mellem to smukke, rige, begavede, charmerende og vittige mennesker, og endelig historien om Kennedy-kernefamilien med de to små børn

Skal det sammenfattes, så havde Danmarks vigtigste allierede altså valgt en ungdommelig og charmerende præsident med en billedskøn og kultiveret kone, med søde små børn - og sidst og måske ikke mindst med et politisk program, som de allerfleste danskere fandt sympatisk.

Denne glansbilledagtige forståelse havde sin indbyggede slange i paradiset. Det var spørgsmålet om, hvorvidt Kennedy *politisk* magtede at indfri sine løfter. Attentatet i Dallas betød, at det spørgsmål aldrig kan blive besvaret. Heri ligger en helt central del af den fortsat meget levende *myte* om Kennedy.

Men det er naturligvis en helt anden historie, som vi til gengæld vil blive mindet om de næste par år, hvis forventningerne om en ny bølge af Kennedy-fascination holder stik.

Nils Arne Sørensen